

27.11.23
Укр.мова

Клас: 6-А (2гр.), 6-Б (1гр.)
Вч.: Харенко Ю.А.

Відмінювання іменників І відміни

Мета:

- формувати вміння учнів правильно писати відмінкові закінчення іменників і відміни, зокрема в родовому відмінку множини;
- удосконалювати правописні навички;
- розвивати спостережливість, пам'ять, кмітливість, логічне мислення;
- виховувати цілеспрямованість, наполегливість, прагнення вдосконалювати свої знання.

ПРИГАДАЙМО!

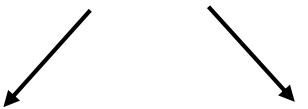
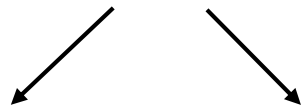

1. Який розділ мовознавства ми зараз вивчаємо?
2. Самостійна частина мови, що називає предмет і відповідає на питання хто? що? називається...
3. Скільки відмінків є в українській мові.
4. На які групи поділяються іменники?
5. Іменники яких відмін поділяються на групи?
6. Іменник **мати** відноситься до .... Відміни
7. Які іменники не належать до жодної з відмін?

Жіночий рід

Чоловічий рід

Середній рід

Спільни й рід

						
-а(я)	□	□, о	-а (я)	-о, -е, -а, -я	-а, (я) -ат-, -ят-, -ен-	-а
I відмін а	III відмін а	II відміна	I відміна			I відміна
пісня	ніч	Дніпро	Микола			сирота
мрія	піч	Павло	голова	II відміна	IV відміна	плакса
стіна	деталь	дуб	воевода	море	ім'я	нікчема
доля	мати	бук	Ілля	поле	зайчєня	нероба
				життя	олєня	
				знання	дитя	

Ігри розуму

Розподіліть іменники на 4 відміни. Які іменники не відносяться до жодної відміни? Поясніть свій вибір.

Лялька, шосе, штани, двері, базіка, метро,
Ілля, пюре, хворий, явір, черговий, любов,
поранений, поле, волосся, підручник,
окуляри, ворота, медвежа, вартовий, сани,
ніч, плем'я, ножиці, консерви

Прослідкуйте за зміною закінчень іменників при відмінюванні

Однина			
Відмінок	Тверда група	М'яка група	Мішана група
Н.	<i>книг-а, ваз-а</i>	<i>пісн-я, сім'-я</i>	<i>меж-а, площ-а</i>
Р.	<i>книг-и, ваз-и</i>	<i>пісн-і, сім'-ї</i>	<i>меж-і, площ-і</i>
Д.	<i>книз-і, ваз-і</i>	<i>пісн-і, сім'-ї</i>	<i>меж-і, площ-і</i>
З.	<i>книг-у, ваз-у</i>	<i>пісн-ю, сім'-ю</i>	<i>меж-у, площ-у</i>
О.	<i>книг-ою, ваз-ою</i>	<i>пісн-ею, сім'-ею</i>	<i>меж-ею, площ-ею</i>
М.	<i>у книз-і, у ваз-і</i>	<i>у пісн-і, у сім'-ї</i>	<i>на меж-і, на площ-і</i>
Кл.	<i>книг-о, ваз-о</i>	<i>пісн-е, сім'-е</i>	<i>меж-е, площ-е</i>

Множина			
Відмінок	Тверда група	М'яка група	Мішана група
Н.	<i>книг-и, ваз-и</i>	<i>пісн-і, сім'-ї</i>	<i>меж-і, площ-і</i>
Р.	<i>книг, ваз</i>	<i>пісень, сім-ей</i>	<i>меж, площ</i>
Д.	<i>книг-ам, ваз-ам</i>	<i>пісн-ям, сім'-ям</i>	<i>меж-ам, площ-ам</i>
З.	<i>книг-и, ваз-и</i>	<i>пісн-і, сім'-ї</i>	<i>меж-і, площ-і</i>
О.	<i>книг-ами, ваз-ами</i>	<i>пісн-ями, сім'-ями</i>	<i>меж-ами, площ-ами</i>
М.	<i>у книг-ах, у ваз-ах</i>	<i>у пісн-ях, у сім'-ях</i>	<i>на меж-ах, площ-ах</i>
Кл.	<i>книг-и, ваз-и</i>	<i>пісн-і, сім'-ї</i>	<i>меж-і, площ-і</i>

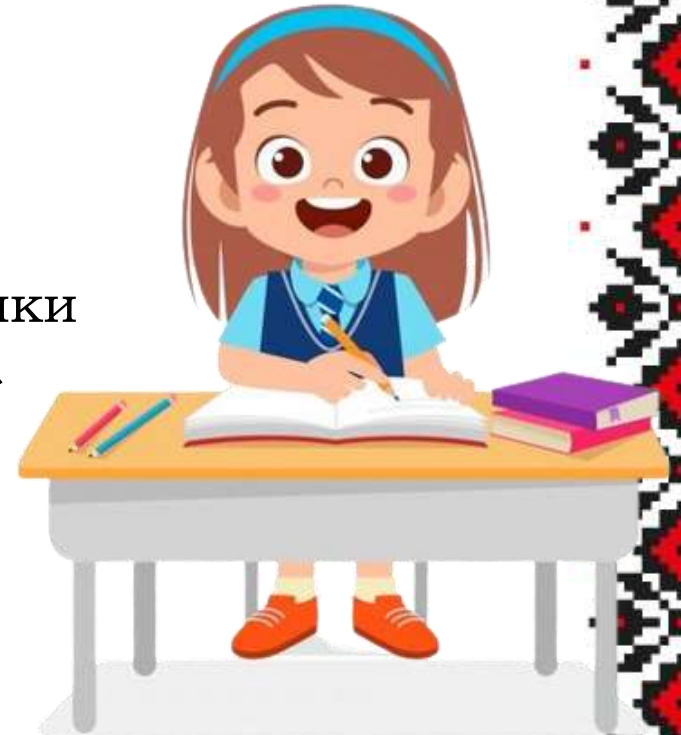
**Орудний відмінок
(однина)**

В **орудному відмінку** однини іменників І відміни закінчення **-ою** пишемо в словах з основою **на твердий приголосний** (мам-**ою**, річк-**ою**).

Закінчення **-ею-** в словах з основою **на м'який і шиплячий приголосний** (рілл-**ею**, тиш-**ею**), **-єю** (варіант закінчення -ею) – в **іменниках після голосного й апострофа** (ши-**єю**, мрі-**єю**, сім'-**єю**).

**Орудний відмінок
(множина)**

В **орудному відмінку** множини поодинокі іменники мають паралельні закінчення: **-ами- (-ями-)** та **-ми** (сльоз-**ами** та слізь-**ми**, свин-**ями** й свинь-**ми**).

Попрактикуймося!

270 I. Поставте іменники у формі орудного відмінка однини й запишіть. Виділіть закінчення та обґрунтуйте написання.

ЗРАЗОК. Площа – площею.

Круча, межа, сльоза, свиня, робота,
рілля, сім'я, пісня, тиша, мрія, краса,
долоня, лінія.

II. Виділені іменники поставте усно у формі орудного відмінка множини. Наведіть паралельні форми.

Родовий відмінок (множина)

У **родовому відмінку** множини більшість іменників I відміни мають **нульове закінчення**. Наприклад: *тополь, меж, мрій, вишень, смуг, кімнат*.

В окремих словах виступає закінчення **-ів** або **-ей**: *суддя – суддів, гайдамака – гайдамаків, тесля – теслів, ніздря – ніздрів, мама – мамів (і мам), баба – бабів (і баб), губа – губів (і губ), легеня – легенів (і легень), свиня – свиней, миша – мишей, стаття – статей (без подвоєння т)*.

Зверніть увагу на особливі форми двох іменників у цьому відмінку: *гра – ігор (ігри), вівця – овець*.

Давальний і місцевий відмінки

У **давальному й місцевому відмінках** однини перед закінченням **-і** кінцеві **приголосні основи іменників I відміни [г], [к], [х]** чергуються із **[з'], [ц'], [с']**: *нога – нозі; рука – руці; муха – мусі*.

Місцевий відмінок

У місцевому відмінку множини іменники І відміни мають закінчення:

- твердої та мішаної груп **-ах**: у книжк-ах, на круч-ах, у меж-ах;
- м'якої групи **-ах** (на письмі **-ях**): на вулиц-ях, на полиц-ях, у сім'-ях

Кличний відмінок

У формі кличного відмінка іменники І відміни мають закінчення:

Тверда група	М'яка і мішана групи	
-о	після приголосного: -е	після голосного та апострофа: -е (на письмі -є)
Ганн- о , Микол- о , сестр- о , Веронік- о	Ілл- е , Катр- е , круч- е , учениц- е ,	Наталі- є , Таїсі- є , мрі- є , Марі- є
Деякі іменники з пестливим значенням мають закінчення -ю : дон- ю , матус- ю , Ол- ю , Гал- ю , бабус- ю .		

Попрактикуймося!

Поставте іменники в давальному та місцевому відмінках однини. Простежте, яких змін зазнають кінцеві приголосні основи г, к, х у цих відмінках однини. Свої спостереження звірте з правилом.

Зразок: *книжка – книжці – у книжці*

1. Дорога, спрага.
2. Стежка, осика.
3. Черепаха, панчоха.

Від іменників утворіть форму кличного відмінка

Зразок. Людина – людино

Країна, мрія, матуся, Тетяна Василівна, річенька, сестричка, земля, жінка, Олена, Аліна, хата, лисиця, пісня, душа, листоноша, Марія, Юлія Андріївна, Галя, доня, Соня, Софія.

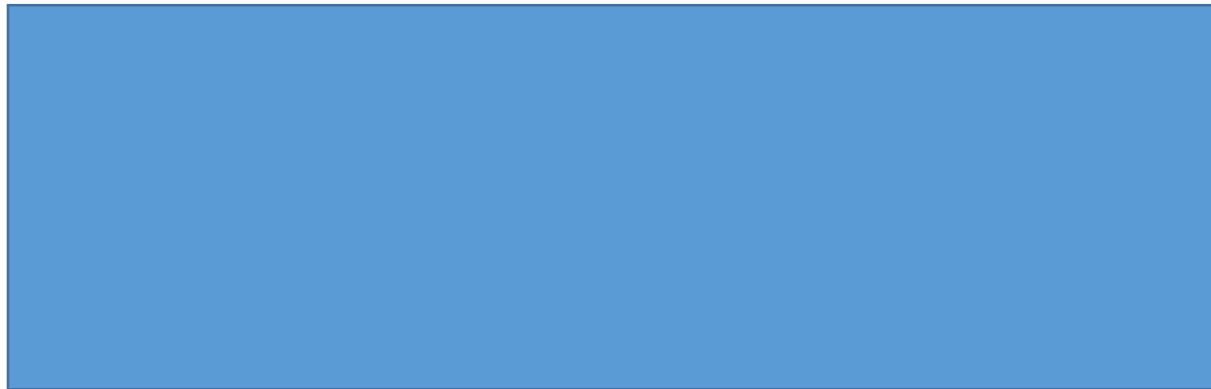
З одним іменником у формі кличного відмінка складіть і запишіть речення

**Прочитайте групи слів. Складіть із них словосполучення.
Запишіть їх, ставлячи іменники в потрібній формі.**

Зразок. Прочитати, в, книжка – прочитати в книжці

*Купатися, в, річка; спати, в, барліг;
ховатися, в, стріха; лежати, на, дорога;
давати, тітка; розповідати, сестричка.*

Домашнє завдання

1. Вивчити правила п.49-50
2. Виконати письмово вправу 246 ст.127

